

Lecture_no_Survey_Methodology_Burmese_Script

အားလုံးပဲ မင်္ဂလာပါ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများအားလေ့လာရန် စစ်တမ်းများပြုလုပ်နည်းဆိုတဲ့ ပို့ချချက်ကနေကြိုဆိုလိုက်ပါတယ်။ ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းပြုလုပ်နည်း(Quantitative Survey Method) တွေကို ကျွန်တော်တို့ အထူးပြု လေ့လာသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။ ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းပြုလုပ်နည်း(Quantitative Survey Method) တွေကို ဘယ်အကြောင်းအရာကိုမဆို လေ့လာစုံစမ်းရာမှာ အသုံးပြုနိုင်ပြီး ပမာဏအခြေပြုလေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက် မိမိလိုချင်တဲ့ အကျဉ်းချုပ်ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်(Summary Statistics) တွေကို ရှာဖွေနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ရေအားလျှပ်စစ်ဆည်(Hydroelectric Dam) တည်ဆောက်မှုက အနီးနားဝန်းကျင်မှာနေထိုင်တဲ့သူတွေအပေါ် ဘယ်လိုသက်ရောက်မှုရှိမလဲဆိုတာကို ဒီနည်းနဲ့လေ့လာနိုင်သလို ဒါမှမဟုတ် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးတိုးမြှင့်မှုက လူတွေအပေါ် ဘယ်လိုသက်ရောက်မှုရှိမလဲဆိုတာကိုလည်း လေ့လာနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီလိုမဟုတ်ရင်လည်း ကိုယ့်စာသင်ခန်းထဲမှာကိုပဲ ကိုယ်ရဲ့သင်ရိုးနဲ့ သင်ကြားမှုအပေါ် ကျောင်းသားတွေရဲ့ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ဆန်းစစ်ရာမှာအသုံးပြုနိုင်ပါတယ်။

အခြားအရာတွေလည်း ရှိပါသေးတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ နမူနာတစ်ခုပြောကြည့်မယ်။ အစိုးရက အင်းကျား(Clouded Leopard) တွေကျက်စားရာဒေသကို ကာကွယ်ဖို့အတွက် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေတွေ ဖန်တီးချင်တယ်ဆိုကြပါစို့။ အင်းကျား(Clouded Leopard) ဆိုတာကတော့ အလယ်အလတ်အရွယ်အစားရှိတဲ့ ကြောင်မျိုးရင်းဝင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှာတွေ့ရှိရပါတယ်။ သူ့အကြောင်းကိုလူသိနည်းသလို အကောင်ရေကလည်းသိပ်မများတာကြောင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သင့်တဲ့ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီတော့ အင်းကျား(Clouded Leopard) မျိုးစိတ်အတွက် ဘယ်နေရာမှာ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေဖန်တီးမလဲဆုံးဖြတ်ဖို့ စိတ်ကူးကြည့်နိုင်တာကတော့ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းက ဒီလိုမျိုး ဇီဝမိတ္တဖြစ်မှုပြမြေပုံ(Habitat Suitability Map) ကိုကြည့်ပါလိမ့်မယ်။

ဒါက အရှေ့တောင်အာရှမြေပုံဖြစ်ပြီး အနီပြထားတဲ့နယ်မြေတွေက ဇီဝမိတ္တဖြစ်မှုမြင့်မားတဲ့နေရာတွေဖြစ်ပြီး အပြာကတော့ ဇီဝမိတ္တဖြစ်မှုအနိမ့်ဆုံးနေရာတွေပါ။ ဒီတော့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒချမှတ်သူက ဒီမြေပုံကိုကြည့်ပြီး နေထိုင်ကျက်စားမှုနေရာတွေကို ကြည့်ကာ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေကို ဒီနေရာမှာလုပ်မယ်။ ဒီနေရာက အင်းကျား(Clouded Leopard) အတွက် အသင့်တော်ဆုံးနေရာပဲလို့ပြောမယ်ဆိုရင် အဲဒါက ပြဿနာမရှိနိုင်ဘူးလို့ ထင်ပါသလား။ ပြဿနာတွေရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီဒေသကိုကာကွယ်သင့်လား။ တည်နေရာကသင့်တော်မှုရှိရဲ့လား။ အောင်မြင်မှုရမှာလားဆိုတာကို ဂေဟမိတ္တဖြစ်မှု(Ecological Suitability) တစ်ခုတည်းနဲ့ ဆုံးဖြတ်လို့မရပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီမှာနေထိုင်တဲ့သူတွေဆိုတာရှိပါတယ်။

ဒီတော့ အဲဒီနယ်မြေမှာနေထိုင်သူတွေရဲ့ခံစားချက်ကို ထည့်မတွက်ဘူးဆိုရင် အဆိုပါသဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေဟာ စိန်ခေါ်မှုများစွာကိုကြုံတွေ့ရနိုင်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးပဋိပက္ခ(Conservation Conflict) များ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုပဋိပက္ခမျိုးတွေကို ကျွန်တော်တို့တွေဘယ်လိုရှောင်ရှားနိုင်မလဲ။ ဒါမှမဟုတ် ပဋိပက္ခတွေဖြစ်လာတဲ့အခါ အကောင်းဆုံးဖြေရှင်းနည်းကို ဘယ်လိုရှာနိုင်မလဲ။ စစ်တမ်းကောက်ခြင်းကသာ အဖြေဖြစ်ပါတယ်။

ချပ်သင်းတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော(Chatthin Wildlife Sanctuary) ကနေ ဥပမာတစ်ခုပြချင်ပါတယ်။ ဒီမှာဆိုရင် ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းပြုလုပ်ခဲ့ပြီး သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေတိုးပွားလာမှုကြောင့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေအနီးမှာနေထိုင်သူတွေ ရရှိလာနိုင်တဲ့ ပြဿနာနဲ့အကျိုးကျေးဇူးတွေကိုလေ့လာခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာရာမှာ အနီးနားကနေထိုင်သူတွေအတွက် ကြီးမားတဲ့ပြဿနာတွေရော ကောင်းမွန်တဲ့အကျိုးကျေးဇူးတွေကိုရော တွေ့ရှိခဲ့ကြပါတယ်။ ပြဿနာတွေကတော့ အရင်းအမြစ်သုံးစွဲနိုင်မှုကန့်သတ်ချက် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုအခက်အခဲနဲ့ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ကြောင့် သီးနှံပျက်စီးမှုတို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အနီးအနားမှာ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေရှိမှုကြောင့် ရရှိလာတဲ့အကျိုးအမြတ်တွေလည်းရှိပါတယ်။

Lecture_no_Survey_Methodology_Burmese_Script

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်း အရင်းအမြစ်သုံးစွဲနိုင်မှုတိုးပွားလာခြင်း(ဥပမာ ထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေတိုးပွားမှုကြောင့် သစ်ပင်တွေတိုးလာပါမယ်။) ပြီးရင်တော့ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေရှိတဲ့အတွက် နိုင်ငံတော်အနေနဲ့လည်း အကျိုးရှိတယ်လို့ တချို့ကတွေးကြပါတယ်။ ဒီတော့ စစ်တမ်းကောက်ယူမှုကြောင့် အနီးနားမှာ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေရှိမှုကြောင့် လူတွေထင်မြင်ယူဆတဲ့ ကောင်းကျိုးနဲ့ဆိုးကျိုးဆိုင်ရာ အသေးစိတ်အချက်အလက်တွေကို သိရစေပါတယ်။ ဒါက သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေကို အောင်မြင်စွာစီမံခန့်ခွဲတဲ့နေရာမှာ အင်မတန်မှကို အသုံးဝင်ပါတယ်။

သမားရိုးကျမေးခွန်းပုံစံတွေက ဒီလိုပုံစံဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကတော့ ကျွန်တော့်သူတေသနအတွက်ပါ။ လက်တွေ့ကွင်းဆင်းပြီး အချက်အလက်စုဆောင်းတဲ့အခါ ဒီလိုပုံစံမျိုး ကျွန်တော်တို့ဆောင်ရွက်ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုအပြီးသတ် အသင့်အသုံးချလို့ရတဲ့စစ်တမ်းကိုမရရှိခင်မှာ အရင်သွားရမယ့် အဆင့်လေးတွေရှိပါတယ်။ ပထမဆုံးက ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းမှုပြုလုပ်ခြင်းပါ။ ပြီးရင်တော့ ပထမဆုံးမေးခွန်းများဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း ပြီးရင် အဆိုပါမေးခွန်းများဖြင့် ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) နဲ့ နောက်ဆုံးကတော့ အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်းတို့ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအဆင့်အားလုံးဟာ အရေးပါတဲ့အပြင် စစ်တမ်းကို မှန်ကန်တိကျစေကာ အတတ်နိုင်ဆုံး ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းပြီး အရေးကြီးတဲ့အကြောင်းအရာတွေ စစ်တမ်းမှာမကျန်ရစ်ခဲ့စေရန် ပြုလုပ်ပေးပါတယ်။ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) ကိုပြောရအောင်ပါ။ ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) ဆိုတာဘာလဲ။ အဲဒါက ခုနကကျွန်တော်ပြခဲ့တဲ့ပုံမှာပါတဲ့ မေးခွန်းတွေနဲ့ တော်တော်လေးကွာခြားပါတယ်။ အဲဒီမှာက မေးခွန်းအတိအကျရှိနေပြီး ရွေးပိုင်ခွင့် (က)၊ (ခ)၊ (ဂ) ဒါမှမဟုတ် အသက်ဆိုရင် ကိန်းဂဏန်း စသဖြင့် လူတွေကရွေးချယ်ရပါတယ်။ အဲဒါက ပမာဏအခြေပြုမေးခွန်းလွှာ(Quantitative Questionnaire) ဖြစ်ပြီး ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) ကတော့ အဲဒါနဲ့တော်တော်လေးကိုကွဲပြားပါတယ်။

ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) မှာ အပိတ်မေးခွန်း(Close-ended Question) များနဲ့ လူတွေရွေးချယ်နိုင်ဖို့ အဖြေအစုံများ ကြိုတင်စီစဉ်ပေးထားခြင်းမျိုးမရှိပါဘူး။ အဲဒီအစား ပြန်လည်ဆွေးနွေးနိုင်သည့် အပွင့်မေးခွန်း(Open-ended Question) များကိုသာမေးပါတယ်။ သူတို့ရဲ့အမြင်၊ သဘောထား၊ ထင်မြင်ယူဆချက် စတာတွေအပေါ် သူတို့ရဲ့ခံစားချက်ကို လူတွေ ပိုပြီးတော့ အသေးစိတ်ရှင်းပြနိုင်စေဖို့ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲထားတာဖြစ်ပါတယ်။(ဥပမာ - အပွင့်မေးခွန်း(Open-ended Question) မှာဆိုရင် အသစ်ဖန်တီးမယ့်သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေအပေါ် သင်ဘယ်လိုခံစားရလဲလို့မေးပါလိမ့်မယ်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေနဲ့ အပိတ်မေးခွန်း(Close-ended Question) မှာဆိုရင်တော့ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေကို သဘောကျပါသလားလို့မေးပါလိမ့်မယ်။)

ဖြေဆိုသူက “သဘောကျပါသည်” “သဘောမကျပါ” ပဲ ဖြေဆိုပါလိမ့်မယ်။ ဒါက ကျွန်တော်တို့ကို အများကြီးမသိရစေပါဘူး။ အပွင့်မေးခွန်း(Open-ended Question) ကိုမေးရတဲ့ရည်ရွယ်ချက်က ဖြေဆိုသူဆီကနေ တတ်နိုင်သမျှ အချက်အလက်အများဆုံးနဲ့ ကွဲပြားမှုအများဆုံးပေးနိုင်ဖို့နဲ့ ကျွန်တော်တို့နဲ့ သူတို့ရွေးချယ်တဲ့အကြောင်းအရာရဲ့ လွှမ်းမိုးမှု တတ်နိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်ဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ရဲ့တကယ့်အမြင်ကိုပဲသိချင်တာပါ။

ဒါကြောင့် အပွင့်မေးခွန်း(Open-ended Question) တွေကိုမေးတဲ့အခါ အမှန်အမှားအဖြေနဲ့ ကိန်းဂဏန်းအဖြေမျိုးတွေ ဖြေလို့မရအောင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေအသစ် ဖန်တီးတည်ဆောက်ပါက သင်စိတ်ပူတဲ့ပြဿနာတချို့ကိုပြောပါလို့ မေးပါမယ်။ ဒါဟာ အပွင့်မေးခွန်း(Open-ended Question) ပုံစံဖြစ်ပြီး ဖြေဆိုသူတွေက သူတို့စိတ်ပူတဲ့ များစွာသောပြဿနာအမျိုးမျိုး ပြောလာပါလိမ့်မယ်။ ဒီလိုမေးမြန်းခြင်းမျိုးကိုတော့ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ သက်ဆိုင်ရာအုပ်စုလိုက်ဖြစ်စေ မေးမြန်းနိုင်ပါတယ်။

သုတေသီအနေနဲ့ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို လူများစွာကြားမှာ အုပ်စုလိုက်ဆွေးနွေးခြင်းလုပ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့အခါမှာသုံးပါတယ်။ ဒီလိုမေးမြန်းခြင်းမျိုးပြုလုပ်ချင်ရတဲ့အကြောင်းရင်းကတော့ ကျွန်တော်တို့သုတေသီတွေအနေနဲ့ ဒီစစ်တမ်းထဲမှာပါဝင်ဖြေဆိုသူတွေရဲ့ဘဝကို စာနာစိတ်ဖြင့်သာ နားလည်သဘောပေါက်တာဖြစ်တဲ့အတွက် အဲဒီနယ်မြေအကြောင်းကို ဘယ်လောက်ပဲသိထားပါစေ ကိုယ်က တကယ်ကြုံတွေ့ရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်တဲ့အတွက်ကြောင့် ကိုယ်ကြိုတင်မမြင်နိုင်တဲ့အရာများ အထင်အမြင်လွဲမှားနိုင်တဲ့အရာများ ရှိနေနိုင်ပါတယ်။ ဒီတော့ စစ်တမ်းမှာပါဝင်ဖြေဆိုမယ့်သူတွေနဲ့ ဒေသခံစစ်တမ်းဖြေဆိုသူတွေကို သူတို့ကိုယ်ပိုင်အမြင်ကို ဖော်ထုတ်လာဖို့အပြင် သူတို့အတွေးကိုပဲ သူတို့ကိုယ်တိုင်တကယ်နားလည်လာဖို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဟာ တကယ်ကို အရေးပါလှပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) ဆိုတာ နောက်ပိုင်းမှာ ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းပြုလုပ်နည်း(Quantitative Survey Method) နဲ့ လေ့လာစုံစမ်းမယ့် ပြဿနာတွေကို လူတွေဘယ်လိုထင်မြင်လဲဆိုတာရဲ့ အောက်ခြေအဆင့်ကို နက်ရှိုင်းစွာလေ့လာခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုမလုပ်ဘူးဆိုရင် မှားယွင်းတဲ့မေးခွန်းကို မေးမိနိုင်ပါတယ်။ မဆီလျော်တဲ့မေးခွန်းမျိုးကို မေးမိနိုင်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ်လည်း အရေးကြီးတဲ့အကြောင်းအရာကို မေးဖို့ကျန်ခဲ့မိနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒါကိုလုပ်ရတဲ့ရည်ရွယ်ချက်က ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းအတွက် သင့်တော်တဲ့ ပဏာမမူကြမ်းကိုပြင်ဆင်နိုင်ရန်အတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်နေစေဖို့ပဲဖြစ်ပါတယ်။ အခြေခံကျကျ အသေးစိတ်မေးမြန်းကာ ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) များလုပ်ပြီးတဲ့အခါမှာ ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းအတွက် ပထမဆုံးမေးခွန်းလွှာကို ဆက်လက်ရေးဆွဲလို့ရပြီဖြစ်ပါတယ်။

ဒါက ကျွန်တော့်ကျောင်းသားတစ်ယောက်က ဘလက်ခဲကေးမန်း(Black Caiman) လို့ခေါ်တဲ့ မိကျောင်းမျိုးစိတ်နဲ့ လူသားတွေရဲ့ပတ်သက်မှုကို လေ့လာရာမှာ အသုံးပြုခဲ့တဲ့စစ်တမ်းတစ်ခုရဲ့နမူနာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဘက်ထောင့်မှာဆိုရင် ပုံကိုမြင်ပါလိမ့်မယ်။ ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းတစ်ခုမှာပါဝင်တဲ့ မတူညီတဲ့မေးခွန်းအမျိုးမျိုးကို ဒီမှာပြသထားပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ဒီမှာဆိုရင် ကြိမ်နုန်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့မေးခွန်းရှိပါမယ်။ တစ်ခုခုကို ဘယ်နှကြိမ်လုပ်လေ့ရှိလဲပေါ့။ ဒီမှာ ရွေးစရာအများကြီးရှိပါတယ်။

ဘယ်နည်းနဲ့ငါးဖမ်းလဲမေးခွန်းမှာ ရွေးစရာတွေထဲမှာဆိုရင် ငါးဖမ်းနည်းအမျိုးမျိုးပါမယ်။ ပြီးရင် ကိန်းဂဏန်းအဖြေတွေရှိမယ်။ အဖြေမှာ ဂဏန်းနံပါတ်တွေပါမယ်။ နှစ်ကာလအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကီလိုအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကီလိုမီတာအားဖြင့်သော်လည်းကောင်းပေါ့။ ရွေးစရာမေးခွန်းရော စာဖြည့်ဖို့နေရာရောအတွဲလိုက်ပါပါတယ်။ ပေးထားတဲ့ရွေးစရာတွေကို လူတွေရွေးချယ်ပါ့မလားဆိုတာကို မသေချာတဲ့အခါမျိုးမှာ ဒါမျိုးက အသုံးဝင်ပါတယ်။

တစ်ခုခုလိုနေနိုင်တယ်လို့ယူဆတဲ့အခါမျိုးမှာ “အခြား” ဆိုတာကိုပါထည့်တာမျိုးက ကောင်းပါတယ်။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူတွေက ဒီနေရာမှာ သူတို့ရဲ့ထင်မြင်ယူဆချက်တွေကို ထည့်လို့ရနိုင်ပါတယ်။ နှစ်သက်မှုအတိုင်းအတာပြမေးခွန်း(Likert-type Question) မျိုးကလည်း သိပ်ကိုအသုံးဝင်ပါတယ်။ ဒီလိုမေးခွန်းမှာ လူတွေက အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ချက်နဲ့ ဖြေဆိုကြပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် လုံးဝအကောင်းမြင်ခြင်းကနေ လုံးဝအဆိုးမြင်ခြင်း အပြည့်အဝထောက်ခံကနေ လုံးဝကန့်ကွက်ဆိုတာမျိုးပါ။

အဲဒီနယ်မြေမှာစာပေတတ်မြောက်မှုအားနည်းတဲ့အတွက် ဒီမှာကတော့ အတိုင်းအတာတွေကို လူတွေနားလည်သဘောပေါက်အောင် ကျွန်တော်တို့ဘက်က တိကျတဲ့အဖြေမျိုးကို ရရှိနိုင်အောင် သုတေသီတွေဟာ အပြုံးမျက်နှာတွေကိုသုံးထားပါတယ်။ လူတွေက နားလည်သဘောမပေါက်ဘူးဆိုရင် အဖြေတွေက ထိရောက်တဲ့အဖြေတွေ

Lecture_no_Survey_Methodology_Burmese_Script

မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ပမာဏအခြေပြုမေးခွန်းလွှာ(Quantitative Questionnaire) ထဲမှာ ဝိသေသအခြေပြုမေးခွန်းဆိုင်ရာ အပွင့်မေးခွန်း(Open-ended Question) တွေကိုလည်း ထည့်သွင်းမေးမြန်းနိုင်ပါတယ်။ ကိစ္စမရှိပါဘူး။ ပမာဏအခြေပြုမေးခွန်းနဲ့ စိစစ်ရမယ့်ပုံစံချင်းမတူညီပေမဲ့ ထည့်သွင်းလိုရပါတယ်။

ဒီမှာတော့ နှစ်သက်မှုအတိုင်းအတာပြမေးခွန်း(Likert-type Question) နောက်တစ်မျိုးကို အပေါက်ဟာနဲ့တူညီမှုမရှိဘဲတွေ့ရှိရပါတယ်။ အလွန်အမင်းထောက်ခံကနေ အလွန်အမင်းကန့်ကွက်အထိပါပြီး အပြုံးမျက်နှာသင်္ကေတတွေကိုတော့ မသုံးထားပါဘူး။ ရိုးရှင်းတဲ့ အမှန်အမှားမေးခွန်း(Yes or No Question) ကိုလည်း ထည့်သွင်းလိုရပါတယ်။ "မပြောတတ်ပါ" တို့ "မဖြေလိုပါ" တို့လိုမျိုး ရွေးချယ်မှုကိုထည့်သွင်းတာလည်း အမြဲတမ်းကောင်းမွန်ပါတယ်။ အမှန်အမှားပဲရွေးစရာရှိမယ်ဆိုရင် ဖြေဆိုသူကို တစ်ခုတည်းကို အတင်းအကျပ်ရွေးခိုင်းရာကျနိုင်ပြီး ဖြေဆိုသူက မသေချာဘဲ တစ်ခုကိုကျပန်းရွေးလိုက်တယ်ဆိုရင် အဲဒီအချက်အလက်က အဓိပ္ပာယ်မရှိနိုင်ပါဘူး။

ဒါကတော့ နမူနာမေးခွန်းတွေပါ။ ဒါတွေကိုကြည့်ပြီး ဘာမှားနေလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့လေ့လာနိုင်ပါတယ်။ ဒီမေးခွန်းအားလုံးက ဆိုးရွားတဲ့မေးခွန်းတွေပါ။ တော်တော်လေးကိုဆိုးရွားတဲ့မေးခွန်းတွေဖြစ်တာကြောင့် ကိုယ့်ရဲ့မေးခွန်းမှာ ဒါမျိုးတွေကိုမထည့်သင့်ပါဘူး။ ပထမဆုံးမေးခွန်းက ဘာမှားနေလဲ။ မေးခွန်းကတော့ နယ်မြေအတွင်း ထင်းရရှိမှုပြဿနာမရှိဘူးဆိုတာကို သင်သဘောမတူပါသလား။

ကျွန်တော်ထောက်ပြချင်တဲ့ပထမဆုံးအချက်ကတော့ အငြင်းနှစ်ခုသုံးထားခြင်းပါပဲ။ "ပြဿနာမရှိဘူးဆိုတာကို သင်သဘောမတူပါသလား" ဆိုတာပါ။ အဲဒါက မလိုအပ်ဘဲ ရှုပ်ထွေးမှုကိုဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ လူအများစုက နားလည်ကောင်းနားလည်နိုင်ပေမဲ့ တချို့က နားလည်ချင်မှနားလည်ပါလိမ့်မယ်။ အချက်အလက်ထည့်သွင်းစဉ်မှာ မလိုအပ်တဲ့ အမှားအယွင်းတွေကို ကျွန်တော်တို့မလိုချင်ပါဘူး။

နောက်ထပ်ကျွန်တော်ထောက်ပြချင်တဲ့အချက်တစ်ခုကတော့ နယ်မြေဆိုတဲ့အချက်ပါ။ မေးခွန်းမှာညွှန်းဆိုချင်တာက စီမံခန့်ခွဲရေးနယ်မြေလား၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုနယ်မြေလား၊ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေပြင်ပလား ရှင်းလင်းမှုမရှိတာကိုတွေ့ရပါတယ်။ အနီးနားမှာနေထိုင်သူအများစုကတော့ နယ်မြေကဘာကိုညွှန်းဆိုလဲဆိုတာကို သိကောင်းသိနိုင်ပေမဲ့ တချို့ကတော့ နယ်မြေက ဘာကိုညွှန်းဆိုလဲဆိုတာကို တစ်မျိုးတွေးကောင်းတွေးနိုင်ပါတယ်။ တူညီတဲ့နယ်မြေတစ်ခုတည်းကိုစပ်လျင်းပြီးတော့ပဲ အားလုံးကဖြေဆိုတာမျိုးဖြစ်အောင် စကားလုံးကို တိကျရှင်းလင်းစွာထည့်သွင်းဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။

ဒုတိယမေးခွန်းကတော့ “ကျားတွေကဆိုးလား” ဆိုတဲ့မေးခွန်းပါ။ ဒီမေးခွန်းကရော ဘာမှားနေလဲ။ ဟုတ်ကဲ့ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ဒါဟာ နိမိတ်ပြမေးခွန်းဖြစ်နေပါတယ်။ “ကျားတွေကဆိုးလား” လို့ မေးတဲ့အခါ ကျားတွေဟာဆိုးတယ်လို့ ကိုယ်တိုင်ကထင်တာမျိုး ဒါမှမဟုတ် သူများကိုထင်သင့်တယ်လို့ နိမိတ်ပြတာမျိုးဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် “ကျားတွေကဆိုးလား” လို့ တိတိကျကျမေးတာဖြစ်ပါတယ်။ ပိုကောင်းတဲ့မေးခွန်းကတော့ ဒီလိုမျိုးဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ "ကျားတွေအပေါ် သင်ဘယ်လိုမြင်ပါသလဲ" မေးပြီးတော့ ရွေးစရာ ၂ ခုလောက် ထည့်ထားသင့်ပါတယ်။ ပြီးတော့ “ဆိုးတယ်” ဆိုတဲ့စကားလုံးဟာလည်း မေးခွန်းတစ်ခုအတွက် သိပ်ပြီးမသင့်တော်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ဆိုးတယ်ဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပာယ်က မတိကျလို့ပါ။

“ဆိုးတယ်” ဆိုတဲ့စကားလုံးကို လူတွေက အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးယူဆနိုင်ပါတယ်။ ကျားတစ်ကောင်ဟာ တစ်နည်းနဲ့ဆိုးနေနိုင်ပေမဲ့ အခြားတစ်နည်းနဲ့ကောင်းနေနိုင်ပါတယ်။ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်တွေအတွက်ဆိုးနိုင်ပေမဲ့

ခရီးသွားကဏ္ဍကနေ အလုပ်အကိုင်ရရှိနိုင်တာကြောင့် တစ်ဖက်မှာကောင်းနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရှင်းလင်းတဲ့စကားလုံးဖြစ်ဖို့လိုသလို တိတိကျကျဖြစ်ဖို့လည်းလိုအပ်ပါတယ်။

တတိယမေးခွန်းကတော့ “အစိုးရက ပြုလုပ်ရန် စဉ်းစားနေသော အသစ်ဖန်တီးမည့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေက သင်၏ထင်းရှာဖွေမှုကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိထိခိုက်စေမည်ဟု ထင်ပါသလဲ”။ ဒီမေးခွန်းဆိုရင် မရှည်ဘူးလားဗျာ။ ကျွန်တော်ဆိုရင်တော့ ဒီမေးခွန်းကိုနှစ်ပိုင်းခွဲလိုက်ပါမယ်။ ဥပမာ ဒီလိုပြောလိုရနိုင်ပါတယ်။ သင်၏ကျေးရွာတွင် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေအသစ်ကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ရန် အစိုးရကစဉ်းစားနေသည်။ ထိုအချက်က သင်၏ထင်းရှာဖွေမှုကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိထိခိုက်စေမည်ဟု ထင်ပါသလဲ။ ဒီတော့ စာကြောင်းနှစ်ကြောင်းခွဲလိုက်ခြင်းက ဖြေကြားရာမှာ ပိုပြီးလွယ်ကူစေတာကိုတွေ့နိုင်ပါတယ်။

စတုတ္ထမေးခွန်းက “သင်၏တစ်နေ့တာအတွက် ငါးနှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအပေါ် မှီခိုရပါသလား”။ “မှီခိုရပါသည်” “မမှီခိုရပါ” ဆိုပြီး နှစ်ခုပေးထားပါတယ်။ ဒီမေးခွန်းကို ဖြေရတော့မယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်ပါ။ ငါးအပေါ် မှီခိုပေမဲ့ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းတွေကို တစ်ခါမှမသုံးခဲ့ဘူးဆိုရင် ဘာကိုရွေးချယ်ပါမလဲ။ ဘယ်ဟာကိုရွေးပါမလဲ။ ရွေးဖို့မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုရင် ဒီမေးခွန်းက မေးခွန်းတစ်ခုတည်းမှာ အကြောင်းအရာနှစ်မျိုးကိုမေးထားလို့ပါ။ ဒီတော့ ဖြေဆိုသူဟာ နှစ်မျိုးထဲကတစ်မျိုးကိုပဲ သုံးတဲ့အခါမျိုးမှာ ဘယ်ဟာကိုရွေးချယ်ရမလဲဆိုတာ ဝေခွဲမရဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သေချာပေါက် မေးခွန်းနှစ်ခုထုတ်ပစ်ရပါမယ်။ တစ်ခုက “သင်၏တစ်နေ့တာအတွက် ငါးအပေါ် မှီခိုရပါသလား”။ နောက်တစ်ခုက “သင်၏တစ်နေ့တာအတွက် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအပေါ် မှီခိုရပါသလား” ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ "မသိပါ" ဒါမှမဟုတ် "မဖြေလိုပါ" စသဖြင့် တခြားရွေးစရာတစ်ခုပါ ထပ်ထည့်ပေးထားရင် ပိုပြီးအဆင်ပြေပါတယ်။

မေးခွန်းအားလုံးကို ဂရုတစိုက်စဉ်းစားပြီးပြီ။ အရေးကြီးအကြောင်းအရာအားလုံးကိုလည်း ခြုံငုံမိသွားတာသေချာပြီ။ မေးခွန်းတွေကိုလည်း ခိုင်မာပြတ်သားပြီး ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်အောင် စီစဉ်ပြီးသွားပြီ။ ဒီစစ်တမ်းမှာပါဝင်မယ့်သူတွေအားလုံးကလည်း သေသေချာချာနားလည်သဘောပေါက်ပြီဆိုရင် အဖွဲ့ကိုဦးဆောင်ကာ လက်တွေ့ကွင်းဆင်းပြီး အချက်အလက်တွေကိုစုဆောင်းလို့ရပြီလား။ မရသေးပါဘူး။ အရင်ဆုံးအနေနဲ့ မေးခွန်းတွေကို ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူဖို့လိုပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူတယ်ဆိုတာ စမ်းသပ်တာပါ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် အခြေခံကျကျမေးမြန်းထားတဲ့ ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းခြင်း(Qualitative Interview) တွေကိုပြုလုပ်ထားလို့ မေးခွန်းရဲ့ရှေ့နောက်ချိတ်ဆက်မှုကို ပိုမိုသဘောပေါက်ကာ စကားအသုံးအနှုန်းကို ဂရုတစိုက်စဉ်းစားထားရင်တောင်မှ ဖြေဆိုသူတွေကို ရှုပ်ထွေးစေနိုင်တဲ့ တချို့အချက်တွေရှိနေနိုင်ပါသေးတယ်။

စစ်တမ်းကိုကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲသူဖြစ်တာနဲ့အညီ အားလုံးကရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်နေတာကြောင့် မိမိအတွက်တော့ သိသာထင်ရှားမှာမဟုတ်ပေမဲ့ လွန်စွာအရေးကြီးတဲ့မေးခွန်းကိုကျန်ရစ်ခဲ့တာမျိုး၊ ဒါမှမဟုတ် အကြောင်းအရာနဲ့မသက်ဆိုင်တဲ့မေးခွန်း ထည့်သွင်းမိတာမျိုးဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုမေးခွန်းမျိုးကို ဖယ်ရှားပစ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) ဟာ တကယ်တမ်း အချက်အလက်စုဆောင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်ကို လက်တွေ့မလုပ်ဆောင်ခင်မှာ လေ့လာမယ့်နယ်ပယ်အတွင်း ကျွန်တော်တို့ရဲ့မေးခွန်းတွေကို ကြိုတင်ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူလို့ရစေပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူတဲ့အခါ စစ်တမ်းမေးခွန်းထဲက မေးခွန်းတွေကိုသာ မေးမြန်းခြင်းမျိုးမပြုလုပ်ဘဲ၊ အဲဒါတွေကိုလည်း လုပ်ရမယ့်အပြင် မေးခွန်းတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ မေးခွန်းတွေကိုလည်းမေးရပါမယ်။

ဆိုကြပါစို့။ မေးခွန်းက “သင်၏တစ်နေ့တာအတွက် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအပေါ် မှီခိုရပါသလား”။ "မှီခိုရပါသည်" "မမှီခိုရပါ" ဒါမှမဟုတ် "မသိပါ" ပေါ့။ အဲဒီမေးခွန်းမေးပြီးတဲ့အခါမှာ ဖြေဆိုသူတွေကို အဲဒီမေးခွန်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး

Lecture_no_Survey_Methodology_Burmese_Script

ဘယ်လိုထင်မြင်လဲဆိုတာကို မေးရပါမယ်။ ဘယ်လိုမေးရမလဲဆိုရင် အဲဒီမေးခွန်းက နားလည်လွယ်ရဲ့လား။ မရှင်းတာမျိုးရှိလား။ ရှုပ်ထွေးစရာ စကားလုံးတစ်ခုခုပါနေလား။ ပေးထားတဲ့အဖြေတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျေနပ်မှုရှိရဲ့လား။ ဒီပြဿနာက သင့်ကျေးရွာအတွက် အရေးပါတဲ့အကြောင်းအရာလို့ထင်သလားလို့ မေးနိုင်ပါတယ်။

မေးခွန်းတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ယေဘုယျမေးခွန်းမျိုးကိုလည်းမေးရပါမယ်။ ဒါကြောင့် ဒီမေးခွန်းတွေထဲမှာ ဒေသအကြောင်းအရာနဲ့မသက်ဆိုင်ဘူး၊ မဆီလျော်ဘူးလို့ထင်တဲ့ အချက်မျိုးပါနေလားလို့မေးရပါမယ်။ မေးခွန်းတွေထဲမှာ ကိုယ်စိတ်ဝင်တစားမေးချင်တဲ့အကြောင်းအရာကို နားလည်သဘောပေါက်ဖို့ရာအတွက် လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ အရေးကြီးအကြောင်းအရာမျိုး ကျန်ရစ်ခဲ့တာရှိလားလို့မေးရပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) ဟာ မေးခွန်းတွေကို မှန်မှန်ကန်ကန်နေရာချထားလား၊ မေးခွန်းပုံစံက ကောင်းမွန်ရဲ့လား၊ ရှင်းလင်းကာ နားလည်သဘောပေါက်လွယ်ရဲ့လား၊ စကားအသုံးအနှုန်း သင့်တင့်ရဲ့လား၊ အကြောင်းအရာတွေက ဆီလျော်မှုရှိရဲ့လား၊ မေးထားတာမှန်ကန်ရဲ့လား၊ တစ်ခုခုကျန်ခဲ့တာမျိုးရှိနေလားဆိုတာကို ဖော်ထုတ်တာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) ဟာ မေးခွန်းလွှာထဲက မေးခွန်းတိုင်းရဲ့ အကြောင်းအရာနဲ့ပုံစံနှစ်ခုစလုံးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဖြေဆိုသူတွေကို မေးမြန်းဖို့အတွက်ရည်ရွယ်ပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူရာမှာ ဖြေဆိုသူပိုများလေ ပိုကောင်းလေဖြစ်နိုင်ပေမဲ့ ပုံမှန်အားဖြင့်တော့ အယောက် ၂၀ လောက်ဆို လုံလောက်မှုရှိနိုင်ပါတယ်။

ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူရာမှာ ဖြေဆိုသူကိုရွေးချယ်တဲ့အခါ ကျပန်းရွေးချယ်လို့မရပါဘူး။ ဖြေဆိုသူတွေဟာ အလွှာမျိုးစုံပါဝင်ရပါမယ်။ မတူညီတဲ့အခြေအနေတွေနဲ့ မတူညီတဲ့လူတွေဟာ အကြောင်းအရာတစ်ခုအပေါ် ရှုမြင်ပုံခြင်းလည်း မတူနိုင်ပါဘူး။ ကျား/မ နှစ်မျိုးလုံးပါဝင်နိုင်ဖို့၊ အသက်အရွယ်အားလုံးပါဝင်နိုင်ဖို့၊ ဝင်ငွေနည်းပါးသူ၊ ဝင်ငွေမြင့်မားသူ၊ အရပ်ဒေသမတူသူ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်အကိုင်မတူသူ အားလုံးပါဝင်နိုင်ဖို့လုပ်ရပါမယ်။ ဒါမှသာ တကယ်လက်တွေ့အချက်အလက်ကောက်ယူရာမှာ ဖြေဆိုသူတွေရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ အတွေးအမြင်အမျိုးမျိုးကို ခြုံငုံမိနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

ဒီမေးခွန်းနဲ့ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူမယ်ဆိုပါစို့။ “သင် ခြင်္သေ့ကိုကြောက်ပါသလား”။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူတာဟာ ဘယ်လောက်အရေးပါနိုင်သလဲဆိုတာကို ပြပေးချင်ပါတယ်။ အပေါ်ယံကြည့်ရင်တော့ “သင် ခြင်္သေ့ကိုကြောက်ပါသလား” “ကြောက်ပါသည်” “မကြောက်ပါ” မေးခွန်းဟာ ရှင်းလင်းပြတ်သားတဲ့မေးခွန်း ဘာအမှားမှမရှိဘူးလို့ ထင်ချင်စရာရှိပါတယ်။ သို့သော်ငြားလည်း ခြင်္သေ့ကိုကြောက်ပါသလားဆိုတဲ့မေးခွန်းကို လူအမျိုးမျိုးက အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးယူဆနိုင်ပါတယ်။

ဒီမေးခွန်းကို စာသင်ခန်းတစ်ခန်းက ကျောင်းသားတွေကိုမေးကြည့်တဲ့အခါ ဘယ်လိုဖြစ်တတ်လဲဆိုရင် ကျောင်းသားတစ်ဝက်က ခြင်္သေ့တွေကိုကြောက်ပါတယ်လို့ဖြေပြီး နောက်တစ်ဝက်က ခြင်္သေ့ကိုမကြောက်ဘူးလို့ဖြေပါတယ်။ ဒီတော့ ရုတ်တရက်ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် စာသင်ခန်းထဲကကျောင်းသား ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ နောက်ထပ် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကြားမှာ ကွာခြားချက်ရှိနေတယ်လို့ ထင်ကောင်းထင်နိုင်ပါတယ်။ တချို့က သတ္တိရှိတယ်။ တချို့က ခြင်္သေ့ကိုကြောက်တယ်ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကျောင်းသားတွေကိုပဲ ကြောက်တယ်မကြောက်ဘူးလို့ ဘာကြောင့်ဖြေရသလဲဆိုတာကို ဆက်မေးကြည့်မယ်ဆိုရင် အဆိုပါကွာခြားချက်က အစစ်အမှန်မဟုတ်ဘဲ စကားလုံးရွေးချယ်မှုညံ့ဖျင်းတဲ့ မေးခွန်းတစ်ခုရဲ့ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်တာကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းတွေ့ရှိရပါတယ်။

ခြင်္သေ့မကြောက်ဘူးဆိုတဲ့သူတွေကို မေးကြည့်တဲ့အခါ သူတို့ဖြေတာက ခြင်္သေ့တွေက အဝေးကြီးမှာနေတာဖြစ်တယ်၊ ဒီမှာခြင်္သေ့မရှိဘူး၊ ခြင်္သေ့နဲ့ဘယ်တော့မှတွေ့မှာမဟုတ်ဘူးလို့ဖြေပါတယ်။ ခြင်္သေ့ကိုကြောက်တယ်ဆိုတဲ့သူတွေကို မေးကြည့်တဲ့အခါမှာတော့ ခြင်္သေ့နဲ့တွေ့ရင် ကြောက်တာပေါ့၊ သူတို့ကအန္တရာယ်ရှိတာကိုးလို့ဖြေပါတယ်။ ဒီတော့ ကျောင်းသားတွေကြားမှာ ဖြစ်ရပ်ကိုမြင်ပုံခြင်း တစ်ဖွဲ့စီကွဲနေတာတွေကိုတွေ့ရပါတယ်။ ကျောင်းသားတစ်ဝက်က ငါ

ခြင်္သေ့နဲ့တွေ့ရင် ဘယ်လိုခံစားရမလဲလို့တွေးပြီး အခြားတစ်ဝက်ကတော့ ငါ အခုဘယ်လိုခံစားရလဲ၊ ခြင်္သေ့ကိုကြောက်လား၊ မကြောက်ပါဘူး၊ ဒီမှာမှ ခြင်္သေ့မရှိတာဆိုပြီးတွေးပါတယ်။

ဒီမေးခွန်းကို ပိုပြီးတိကျရှင်းလင်းအောင် ပြင်ဆင်ဖို့လိုနေတယ်ဆိုတာကို ဒီအချက်ကပြနေပါတယ်။ ဒီတော့ မေးခွန်းကိုပြောင်းလိုက်ပါမယ်။ “ခြင်္သေ့ကြောက်ရွံ့မှုက သင်၏တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းဆောင်တာများအား ထိခိုက်စေပါသလား”။ ဒီကျောင်းသားတွေကိုပဲ ဒီမေးခွန်းကိုပဲမေးကြည့်တဲ့အခါမှာတော့ ဘယ်သူမှ လက်မထောင်တော့ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် အဲဒီမှာနေတဲ့သူတွေအားလုံးက ခြင်္သေ့ကိုမြင်တွေ့တာမျိုးမရှိတာကြောင့် ခြင်္သေ့ကိုကြောက်တဲ့စိတ်က သူတို့ရဲ့နေ့စဉ်ဘဝကို မထိခိုက်စေပါဘူး။ အခုဆိုရင် အခန်းထဲကကျောင်းသားတစ်ဝက်စီကြားမှာ ရှိနေတယ်လို့ထင်ရတဲ့ကွာခြားချက်ကြီးက လုံးဝပျောက်ကွယ်သွားပါတယ်။ ဒါဟာ မေးခွန်းတစ်ခုရဲ့ စကားလုံးရွေးချယ်မှုတိကျမှုက ရရှိလာမယ့်အဖြေရလဒ်အပေါ် ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်တယ်ဆိုတာကို ပြသနေပါတယ်။

ဒါကြောင့် မေးခွန်းတွေအားလုံးကို သေချာစွာကြိုတင်မေးမြန်းနိုင်ဖို့ အရေးကြီးတာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှသာ အချက်အလက်အစုအဝေးတွေထဲမှာ မတော်တဆဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အချက်အလက်အတုအယောင်မျိုး မရရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီမေးခွန်းက ပြည့်စုံပြီလား၊ ဒီမေးခွန်းနဲ့ အချက်အလက်ကောက်ယူလို့ရပြီလားဆိုရင် မရသေးဘူးလို့ပဲဖြေပါမယ်။ လက်တွေ့နယ်ပယ်မှာ ဒီမေးခွန်းတွေနဲ့ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူတဲ့အခါ “ခြင်္သေ့ကြောက်ရွံ့မှုက သင်၏တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းဆောင်တာများအားထိခိုက်စေပါသလား” “ထိခိုက်စေပါသည်” “မထိခိုက်စေပါ” လို့မေးမယ်။ ပြီးရင် မရှင်းတာတစ်ခုခုရှိပါသလားလို့မေးမယ်ဆိုရင် တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းဆောင်တာများဆိုတာ ဘာကိုဆိုလိုတာလဲမသိဘူးလို့ သူတို့ဖြေပါလိမ့်မယ်။ ရေခပ်တာအကျုံးဝင်လား၊ ခရီးထွက်တာအကျုံးဝင်လား၊ တစ်လတစ်ကြိမ် အဘွားဆီသွားလည်တာရော ဒီထဲမှာအကျုံးဝင်လားလို့မေးပါလိမ့်မယ်။ ဒီတော့ တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းဆောင်တာဆိုတာ မရှင်းလင်းပါဘူး။

ဒီတော့ တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းဆောင်တာများထဲမှာပါဝင်တဲ့ ဥပမာအချို့ကို ထည့်ပေးထားရင် ပိုအဆင်ပြေပါတယ်။ ဒါက လူတွေကို ဖြေဆိုရလွယ်ကူစေသလို မေးခွန်းကိုလည်း ပိုမိုရှင်းလင်းစေပါတယ်။ ဒီတော့ ဥပမာအနေနဲ့ ကျောင်းတက်ခြင်း၊ ရေခပ်ခြင်း၊ သူငယ်ချင်း သို့မဟုတ် မိဘဆွေမျိုးဆီသွားလည်ခြင်းနှင့် တခြားဆောင်ရွက်မှုများလို့ ထည့်လိုက်ပါမယ်။ ဒါဆို မေးခွန်းက အဆင်ပြေပြီလား။ သိပ်မပြေသေးဘူးလို့ပဲ ကျွန်တော်ဖြေပါမယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် အဖြေက “ထိခိုက်စေပါသည်” “မထိခိုက်စေပါ” လို့ပဲပါပါတယ်။

ပထမဆုံးအနေနဲ့ ဒါဟာ သိပ်ကောင်းမွန်တဲ့အဖြေမျိုးမဟုတ်ပါဘူး။ တချို့လူတွေက မသိတာမျိုး မပြောချင်တာမျိုးရှိနေနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီလိုအဖြေမျိုးထဲမှာ "မပြောတတ်ပါ" တို့ "မဖြေလိုပါ" တို့လိုမျိုးတွေ ထည့်ပေးသင့်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီမေးခွန်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး တိတိကျကျမှားယွင်းနေတာမျိုး မရှိသော်ငြားလည်းပဲ ကျွန်တော်တို့ရဲ့မေးခွန်းကနေ အတိုင်းအတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်များစားစားမရနိုင်ပါဘူး။ အမှန်အမှားမေးခွန်း(Yes or No Question) ဟာ ဖြေဆိုသူတွေကို ကြောက်သန့်မကြောက်သူဆိုပြီး သီးသန့်အုပ်စုနှစ်စုဖြစ်အောင်သာ ခွဲထုတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ အမှန်အမှားမေးခွန်း(Yes or No Question) ဟာ အဖြေနှစ်မျိုးကိုပဲပေးပါတယ်။

ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်တို့ကြောက်ပါတယ်ဆိုတဲ့အဖွဲ့ထဲမှာ အလွန်ကိုကြောက်တဲ့သူနဲ့ အနည်းငယ်သာကြောက်တဲ့သူနဲ့ ကွဲနိုင်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက်မတူတာကြောင့် စိတ်သဘောထားချင်းလည်းမတူနိုင်ပါဘူး။ ဒီတော့ ကျွန်တော်တို့က "လုံးဝမထိခိုက်စေပါ" ကနေ "အလွန်အပြင်းအထန်ထိခိုက်စေပါသည်" ဆိုပြီး ဒီလိုအတိုင်းအတာထည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် ရုတ်တရက်ဆိုသလိုပဲ အဖွဲ့ (၂) ဖွဲ့ကနေ အဖွဲ့ (၅) ဖွဲ့ကွဲသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။ လူအမျိုးမျိုးရဲ့ ခံစားချက်အမျိုးမျိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုကွဲပြားတဲ့အချက်အလက်တွေကို ရလာပါလိမ့်မယ်။ စစ်တမ်းကောက်ယူမေးမြန်းတဲ့အခါမှာ မေးခွန်းတစ်ခုချင်းစီကနေ အချက်အလက်ကို ရနိုင်သမျှများများရနိုင်အောင်ကြိုးစားဖို့ အင်မတန်မှအရေးကြီးပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင်

စစ်တမ်းကောက်ယူမှုဟာ ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားပါတယ်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းပေးမယ့်သူကို ငှားရမ်းရတာကြောင့် ငွေကြေးအရလည်းကုန်ကျစရိတ်များသလို အချိန်အားဖြင့်လည်း အများကြီးပေးရပါတယ်။

ဒါကြောင့် မေးခွန်းတစ်ခုချင်းစီကနေ အတတ်နိုင်ဆုံး အချက်အလက်များများရနိုင်အောင် ကြိုးစားဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါမှသာ မေးခွန်းကိုပိုမိုတိုတောင်းစေခြင်း၊ လူများများပါဝင်လာစေခြင်းနဲ့ ဖြေဆိုမည့်သူအရွယ်အစားပိုမိုကြီးမားစေခြင်း၊ ခိုင်ခံ့တဲ့ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်ကို ရေးဆွဲနိုင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် စစ်တမ်းမှာပါဝင်ဖြေဆိုသူတွေရဲ့ အချိန်တွေကိုလည်း အတတ်နိုင်ဆုံး အလဟဿမဖြစ်အောင် လုပ်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အကြောင်းအရာတစ်ခုတည်းအပေါ် မေးခွန်းအများအပြားမေးမယ့်အစား မေးခွန်းတစ်ခုချင်းစီကနေ အချက်အလက်ကို အထိရောက်ဆုံးရရှိအောင် ကြိုးစားဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ အတိုင်းအတာကိုထည့်သွင်းခြင်းအားဖြင့် ပေးလိုက်ရတဲ့အချိန်က အပြောင်းအလဲမရှိဘဲ ရလာတဲ့အချက်အလက်က ပိုမိုများပြားလာနိုင်ပါတယ်။

ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူပြီးချိန်မှာတော့ မေးခွန်းတွေထဲမှာ အမှားများစွာကိုတွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့အိမ်ပြန်ပြီး ရုံးပြန်ပြီး အမှားတွေအားလုံးကိုပြန်ပြင်ဆင်ပါတယ်။ ဒါပြီးရင်ရော လက်တွေ့ကွင်းဆင်းပြီး အချက်အလက်ကောက်ယူလို့ရပြီလား။ မရပါဘူး။ နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) ကို ဒုတိယအကြိမ် တတိယအကြိမ် စသဖြင့် ထပ်လုပ်ရပါမယ်။ လုပ်ရတဲ့အကြောင်းအရင်းကတော့ ပထမအကြိမ်လုပ်တဲ့ ပဏာမစစ်တမ်းအပေါ်မူတည်ပြီး ပြင်ဆင်လိုက်တဲ့အခါမှာ မေးခွန်းကို တော်တော်များများ ပြောင်းပစ်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာ မေးခွန်းတည်ဆောက်ပုံနဲ့ မေးခွန်းအကြောင်းအရာ အစရှိတဲ့ပြဿနာတွေ မထင်မှတ်ဘဲပေါ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မေးခွန်းကိုအခက်တွေ့စေနိုင်တဲ့ ပြဿနာအသစ်တွေပေါ်ပေါက်စေဖို့အတွက် ဒုတိယအကြိမ် ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူတဲ့အခါ နောက်ဆုံးအချက်အလက်ကောက်ယူမှုမှာ မပါဝင်တဲ့သူတွေကို ရွေးချယ်တာလည်း သင့်တော်ကောင်းမွန်တဲ့အချက်တစ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူမှုမှာပါဝင်ခဲ့တဲ့သူတွေကို နောက်ဆုံးအချက်အလက်ကောက်ယူမှုမှာ ထည့်သွင်းလို့မရပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် သူတို့က ဒီလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖြတ်သန်းပြီးဖြစ်တာကြောင့် သူတို့ရဲ့အဖြေတွေအပေါ်မှာ အရင်က သူတို့ကိုမေးထားတဲ့မေးခွန်းတွေရဲ့လွှမ်းမိုးမှုရှိနေနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီမေးခွန်းတွေကလည်း ပထမဆုံးအကြိမ်မှာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့မေးမြန်းနိုင်မှုအပေါ်မူတည်နေပြီး ကောင်းမွန်တဲ့မေးခွန်းတွေဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် မေးခွန်းကိုဖြေဖူးတဲ့အချက်က လူတွေရဲ့ဖြေဆိုမှုအပေါ် ဘက်လိုက်မှုကိုဖြစ်စေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူရာမှာ ပါဝင်ခဲ့တဲ့သူတွေက နောက်ဆုံးအချက်အလက်ကောက်ယူရာမှာ မပါဝင်သင့်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ပဏာမအဆင့်မှာမပါဝင်ဖူးတဲ့သူတွေကို ရှာဖွေဖို့အရေးကြီးပါတယ်။

နောက်ထပ်ကောင်းမွန်တဲ့အချက်က ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းကောက်ယူဖို့ရည်ရွယ်ထားတဲ့ ပင်မအဖွဲ့အစည်းကနေ အနည်းငယ်ဝေးကွာတဲ့အဖွဲ့အစည်းကို မေးမြန်းတာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လူတွေက သူတို့ပါဝင်ဖြေဆိုခဲ့တဲ့စစ်တမ်းအကြောင်းကို ပြောကြမှာပါပဲ။ ပြီးတော့ သူတို့ဖြေလာခဲ့တဲ့ မေးခွန်းနဲ့ အဖြေတွေအကြောင်းကိုလည်း ပြောကြမယ်လို့ထင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တခြားသူတွေရဲ့အဖြေတွေအပေါ်မှာ လွှမ်းမိုးမှုရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် ကောင်းတာကတော့ တကယ်လက်တွေ့ကွင်းဆင်းပြီး စစ်တမ်းကောက်ယူတဲ့အပေါ် ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) ရဲ့လွှမ်းမိုးမှု အတတ်နိုင်ဆုံးလျှော့ချနိုင်အောင် ကြိုးစားရပါမယ်။

ဒါဆိုရင် ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) ကို (၂) ကြိမ် (၃) ကြိမ်လုပ်ပြီးသွားပြီ။ မေးခွန်းတွေကိုလည်း ပြင်ဆင်ပြီးသွားပြီ။ အကောင်းဆုံးဖြစ်နေပြီလို့ ယုံကြည်နေပြီဆိုရင် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းနယ်မြေမှာ အလျင်အမြန်ပဲ အချက်အလက်တွေကောက်ယူချင်လာပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ အချက်အလက်တွေမကောက်ယူခင်မှာ အရေးကြီးတဲ့တစ်ချက်ရှိပါသေးတယ်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူရဲ့ ကြိုတင်သိရှိကြောင်း သဘောတူညီချက်လိုအပ်ပါသေးတယ်။ ဒါမရှိဘူးဆိုရင် ကျင့်ဝတ်နဲ့ညီတဲ့သုတေသနလို့ မမှတ်ယူပါဘူး။ ကိုယ့်ရဲ့စာတမ်းကို လူသိများထင်ရှားတဲ့သိပ္ပံစာစောင်မှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြဖို့ အခက်တွေ့လာနိုင်ပါတယ်။

ဖြေဆိုသူတွေအနေနဲ့ စစ်တမ်းမှာ သူတို့ကိုဘာလုပ်ဖို့မျှော်လင့်ထားလဲဆိုတာကိုသိဖို့နဲ့ သူတို့ရဲ့အချက်အလက်ကိုကောက်ယူပြီး ပြန်လည်အသုံးပြုရန်ခွင့်ပြုဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါကတော့ ကြိုတင်သိရှိကြောင်း သဘောတူညီချက်နမူနာတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ စစ်တမ်းမကောက်ယူခင်မှာ ကြိုတင်သိရှိကြောင်းသဘောတူညီချက်(Prior-informed Consent) ကိုရယူဖို့အတွက် ဒါကိုအသုံးပြုနိုင်ပါတယ်။ ပထမဆုံးစာပိုဒ်က ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်မိတ်ဆက်ခြင်းနဲ့ အဖွဲ့အစည်းအကြောင်းမိတ်ဆက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးရင် ဒီစစ်တမ်းမှာ ပါဝင်တဲ့ အကြောင်းအရာတွေကိုပြောပြရပါတယ်။ ဘာကိုဖြေဆိုရမယ်မှန်းမသိဘဲနဲ့ အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ခွင့်ပြုချက်ကို ဖြေဆိုမည့်သူကမပေးနိုင်ပါဘူး။ သုတေသနစာတမ်းမှာ အမည်မဖော်ပြဘူးဆိုရင်လည်း ဖြေဆိုသူကို အသိပေးသင့်ပါတယ်။ တတ်နိုင်ရင်တော့ ဖြေဆိုသူမည်သူမည်ဝါဆိုတာကိုမဖော်ပြဘဲ သုတေသနစာတမ်းမှာ အမည်ကိုလျှို့ဝှက်ထားတာကောင်းပါတယ်။

ပါဝင်ဖြေဆိုမှုဟာ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်သာဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း အသိပေးရပါမယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ပါဝင်ဖြေဆိုခြင်းဟာ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိပေမဲ့ ဒီဖြေဆိုမှုမှာ မဖြစ်မနေ ပါဝင်ဖြေဆိုရမယ်ဆိုတဲ့ အာဏာမျိုးကို စစ်တမ်းကောက်ယူသူထံမှာရှိနေတယ်လို့ ထင်မိတတ်ပါတယ်။ မိမိဆန္ဒအလျောက်သာဖြစ်တဲ့အတွက် ဘာဖိအားမှမခံစားသင့်ကြောင်း အသိပေးဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ အသံဖိုင်ယူမယ်ဆိုပါကလည်း ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ မှတ်ချက်နဲ့အဖြေတွေကို မှတ်တမ်းယူမယ့်နည်းလမ်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့လည်း အသိပေးထားဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

နောက်ဆုံးရလဒ်ကို ဘာအတွက်အသုံးပြုသွားမယ်ဆိုတာကိုလည်း အသိပေးထားဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီနောက်ဆုံးရလဒ်အပေါ် သူတို့ရဲ့ပါဝင်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျေနပ်ရဲ့လားဆိုတာကို အကဲဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် ဒီအချက်ဟာလည်းအရေးကြီးပါတယ်။ ပြီးရင်တော့ မေးချင်တာရှိရင် ဒါမှမဟုတ် တစ်ခုခုသံသယရှိရင် အချိန်မရွေးမေးနိုင်ကြောင်း ပြောရပါမယ်။ နောက်ဆုံးအနေနဲ့ကတော့ လက်ခံကာ ပါဝင်ဖြေဆိုချင်ပါသလားလို့ မေးရပါမယ်။ ဒါတွေကိုလုပ်ပြီးရင်တော့ အချက်အလက်တွေကို ကောက်ယူနိုင်ပြီဖြစ်ပါတယ်။

အဆင့်ဆင့်လုပ်ကိုင်လို့အပြီးမှာတော့ ပမာဏအခြေပြုမေးခွန်းလွှာ(Quantitative Questionnaire) တစ်ခုကို တာဝန်ရှိစွာ ဘယ်လိုတည်ဆောက်မလဲဆိုတဲ့ အခြေခံကျတဲ့ အကြမ်းဖျင်းဖော်ပြချက်တွေကို သိရှိသွားပါပြီ။ ကောင်းမွန်တဲ့ရလဒ်တွေရရှိဖို့နဲ့ ကျင့်ဝတ်နဲ့ညီတဲ့စစ်တမ်းတစ်ခုရရှိဖို့အတွက် ဘာလို့ ဒီတစ်ဆင့်ချင်းစီကအရေးကြီးလဲဆိုတာကို သိရှိသွားမယ်လို့မျှော်လင့်ပါတယ်။ ပမာဏအခြေပြုစစ်တမ်းတွေဟာ အင်မတန်ကိုအသုံးဝင်ပြီး သာယာချမ်းမြေ့မှု(wellbeing) ၊ ဦးစားပေးလိုလားချက်များအားတိုင်းတာခြင်း(quantification of preferences) နဲ့ ငွေကြေးတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း စသဖြင့် အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို လေ့လာနိုင်ပါတယ်။ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ဝိသေသအခြေပြုမေးမြန်းမှုပြုလုပ်ခြင်း၊ ပဏာမစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း(Piloting) နဲ့ ကြိုတင်သိရှိကြောင်းသဘောတူညီချက်(Prior-informed Consent) ရယူခြင်းလိုမျိုး အရေးကြီးတဲ့အဆင့်များစွာပါဝင်ပါတယ်။ သာယာချမ်းမြေ့မှု(wellbeing) နဲ့ ဦးစားပေးလိုလားချက်များအားတိုင်းတာခြင်း(quantification of preferences) နဲ့ ငွေကြေးတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း စတာတွေကို လေ့လာတော့မယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်ဒီနေ့ပို့ချခဲ့တာတွေဟာ အင်မတန်ကိုအသုံးဝင်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ပမာဏအခြေပြုအချက်အလက်ရယူချင်တဲ့ ဘယ်အကြောင်းအရာအတွက်မဆို ဒါကအသုံးဝင်ပါတယ်။

ပို့ချမှုကိုနှစ်သက်သဘောကျမယ်လို့မျှော်လင့်ပါတယ်။
ကျွန်တော်စောင့်မျှော်နေပါမယ်။ ကျေးဇူးပါ။

မေးစရာရှိရင်

အချိန်မရွေးဆက်သွယ်နိုင်ပါတယ်။